

بسمه تعالی

روندها و روابط بین الملل

نگاه آینده پژوهانه به روندها در سیاست بین الملل

بهرام سرمست

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

تابستان ۱۳۹۹

سرشناسه: سرمست، بهرام، ۱۳۴۸-

عنوان و نام پدید آور: روندها و روابط بین الملل: نگاه آینده‌پژوهانه به روندها در سیاست بین الملل / بهرام سرمست.

مشخصات نشر: قم: انتشارات کارینز ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص: جدول (رنگی)، نمودار (رنگی): ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۵۴-۶-۳ ISBN:

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: ص. ع. به انگلیسی: Bahram Sarmast. Trends and international

relations: futuristic approach to global politics.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۴۱ - ۲۴۷.

عنوان دیگر: نگاه آینده‌پژوهانه به روندها در سیاست بین الملل.

موضوع: روابط بین المللی -- آینده‌نگری

موضوع: International relations -- Forecasting

موضوع: سیاست جهانی -- قرن ۲۱ م. -- آینده‌نگری

موضوع: World politics -- ۲۱st century -- Forecasting

موضوع: قرن بیست و یکم -- آینده‌نگری‌ها

موضوع: Twenty-first century -- Forecasts

رده بندی کنگره: JZ ۱۳۴۲

رده بندی دیویی: ۳۲۷/۱۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۴۷۳۶۵

قم، ۵۵ متری عمار یاسر، نبش کوچه ۷/۱

۰۹۱۳ ۴۹۳ ۹۲۴۴

انتشارات کارینز

روندها و روابط بین الملل

نگاه آینده‌پژوهانه به روندها در

سیاست بین الملل

تالیف و ترجمه: بهرام سرمست

چاپ: واصف

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

مقدمه

جهانی که در آن زندگی می‌کنیم طی سی سال آینده دستخوش تغییرات فراوان شده و این تغییر برای همگان محسوس خواهد بود. ما طولانی‌تر خواهیم زیست و بیشتر خواهیم دانست. تا سال ۲۰۴۵، دو میلیارد نفر به جمعیت جهان اضافه خواهد شد که تأثیرات زیادی بر محل زندگی ما و چگونگی آن خواهد داشت. تغییرات جمعیت شناختی می‌تواند آبستن فرصت‌ها و تهدیدهای فراوانی باشد. کشورهای توسعه‌یافته با افزایش جمعیت سالخورده مواجه خواهند بود و کشورهای در حال توسعه دارای نسلی جوان خواهند بود. این امر در کنار اتصال روزافزون ما در جهان، می‌تواند موج دیگری از مهاجرت را ایجاد کند. نابرابری جنسیتی هنوز در سال ۲۰۴۵ وجود خواهد داشت و موجب فقر و ناامنی در بخش‌های زیادی از جهان خواهد شد. دولت‌ها برای مواجهه با چالش‌های نوظهور تحت فشار خواهند بود و در صورت عدم موفقیت در تأمین انتظارات عمومی، بروز ناپایداری اجتماعی و حتی خشونت دور از ذهن نیست. تا سال ۲۰۴۵، حدود ۷۰٪ از جمعیت احتمالاً ساکن شهرها خواهند بود. هر جا که مدیریت شهری به‌درستی انجام شود، رشد اقتصادی و کیفیت بهتر زندگی را به دنبال خواهد داشت. در غیر این صورت، مردم بدون دسترسی به زیرساخت‌ها و خدمات کافی ساکن زاغه‌ها و حاشیه‌ها خواهند شد که می‌تواند به شیوع بیماری‌های واگیردار، فقر و حتی جنبش‌های خشونت‌آمیز منجر شود.

فهرست مطالب

۱۱.....	فصل اول: درآمدی بر روابط بین‌الملل
۱۲.....	مقدمه
۱۵.....	نگرش‌ها در مطالعات روابط بین‌الملل
۱۸.....	تئورهای مهم روابط بین‌الملل
۱۹.....	۱. تئوری همگرایی
۲۲.....	۲. وابستگی متقابل
۲۷.....	انواع روابط بین‌الملل
۳۱.....	نظریه‌های پرکاربرد روابط بین‌الملل
۳۱.....	نظریه بازی‌ها
۳۲.....	نظریه ارتباطات دویچ
۳۳.....	اصول روابط بین‌الملل
۳۳.....	قواعد و مقررات مهم روابط بین‌الملل
۳۵.....	فصل دوم: روند پژوهی و چالش‌های روانشناختی آن
۳۷.....	مقدمه
۳۸.....	روند پژوهی چه اهمیتی دارد؟
۳۹.....	چه کارهایی را باید قبل و بعد از شناسایی روند انجام داد؟
۴۰.....	روش تحلیل تأثیر بر روند
۴۱.....	تحلیل روند
۴۳.....	فصل سوم: معرفی روندهای جهانی
۴۵.....	روندهای جمعیت‌شناختی
۴۵.....	رشد جمعیت
۴۷.....	تحلیل و ارزیابی روند رشد جمعیت
۴۸.....	کاهش نرخ باروری

- ۴۹..... تحلیل و ارزیابی روند کاهش نرخ باروری
- ۵۱..... تغییر ترکیب سنی جمعیت
- ۵۲..... تحلیل و ارزیابی روند تغییر ترکیب جمعیت
- ۵۴..... افزایش امید به زندگی
- ۵۵..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش امید به زندگی
- ۵۶..... روندهای حاکم بر آب، غذا و انرژی
- ۵۶..... تشدید بحران آب
- ۵۸..... تحلیل و ارزیابی روند تشدید بحران آب
- ۶۱..... افزایش تقاضا برای غذا
- ۶۲..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش تقاضا برای غذا
- ۶۶..... افزایش عرضه و تقاضای انرژی
- ۷۶..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش عرضه و تقاضای انرژی
- ۸۱..... روندهای زیست محیطی
- تغییرات اقلیمی (افزایش دما، کاهش برف و یخ، افزایش سطح آب دریا و افزایش غلظت گازهای گلخانه‌ای) ۸۱.....
- ۸۷..... تحلیل و ارزیابی روند تغییرات اقلیمی
- ۹۲..... روندهای اجتماعی-فرهنگی
- ۹۲..... کاهش فقر و رشد طبقه متوسط
- ۹۶..... تحلیل و ارزیابی روند کاهش فقر و رشد طبقه متوسط
- ۱۰۱..... افزایش شهرنشینی
- ۱۰۳..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش شهرنشینی
- ۱۰۵..... افزایش مهاجرت
- ۱۰۷..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش مهاجرت
- ۱۱۱..... افزایش سطح تحصیلات

- ۱۱۴..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش سطح تحصیلات
- ۱۱۵..... کاهش شکاف جنسیتی
- ۱۱۶..... تحلیل و ارزیابی روند کاهش شکاف جنسیتی
- ۱۱۷..... روندهای اقتصادی
- ۱۱۷..... رشد اقتصادی جهان
- ۱۱۸..... تحلیل و ارزیابی روند رشد اقتصادی جهان
- ۱۲۱..... افزایش نابرابری
- ۱۲۴..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش نابرابری
- ۱۲۴..... جهانی شدن اقتصاد
- ۱۲۶..... تحلیل و ارزیابی روند جهانی شدن اقتصاد
- ۱۲۷..... انتقال قدرت اقتصادی از غرب به شرق
- ۱۲۸..... تحلیل و ارزیابی روند انتقال قدرت اقتصادی از غرب به شرق
- ۱۲۹..... افزایش نسبی ارزش افزوده‌ی خدمات
- ۱۳۱..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش نسبی ارزش افزوده‌ی خدمات
- ۱۳۱..... روندهای علم و فناوری
- ۱۳۱..... افزایش سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه
- ۱۳۳..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه
- ۱۳۴..... افزایش تعداد مقالات علمی و فنی
- ۱۳۵..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش تعداد مقالات علمی و فنی
- ۱۳۶..... افزایش صادرات فناوری بالا
- ۱۳۸..... تحلیل و ارزیابی روند افزایش صادرات فناوری بالا
- ۱۳۹..... رشد فناوری‌های دوستدار محیط زیست
- ۱۳۹..... تحلیل و ارزیابی روند رشد فناوری‌های دوستدار محیط زیست
- ۱۴۰..... رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات

تحلیل و ارزیابی روند رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۴۱
رشد دیگر فناوری‌های همگرا	۱۴۴
تحلیل و ارزیابی رشد فناوری‌های همگرا	۱۴۶
روندهای نظامی-امنیتی	۱۴۸
افزایش هزینه‌های نظامی	۱۴۸
تحلیل و ارزیابی روند افزایش هزینه‌های نظامی	۱۴۸
افزایش احتمال درگیری بر سر منابع	۱۵۴
تحلیل و ارزیابی روند افزایش احتمال درگیری بر سر منابع	۱۵۴
استمرار خطر تروریسم	۱۵۷
تحلیل و ارزیابی روند استمرار خطر تروریسم	۱۵۸
افزایش استفاده از فناوری در نبردها	۱۵۹
تحلیل و ارزیابی روند افزایش استفاده از فناوری در نبردها	۱۶۰
تغییر در موازنه‌ی نیروی نظامی	۱۶۱
تحلیل و ارزیابی روند تغییر در موازنه‌ی نیروی نظامی	۱۶۲
روندهای سیاسی	۱۶۳
تغییر قدرت نسبی کشورها و شکل‌گیری نظام چندقطبی	۱۶۳
تحلیل و ارزیابی روند تغییر قدرت نسبی کشورها و شکل‌گیری نظام چندقطبی	۱۶۴
افزایش چالش‌های پیش روی دولت‌های ملی در مسیر اعمال حاکمیت	۱۷۰
تحلیل و ارزیابی روند افزایش چالش‌های پیش روی دولت‌های ملی در مسیر اعمال حاکمیت	۱۷۰
افزایش نقش هویت‌های دینی و قومی در فرآیندهای سیاسی	۱۷۳
تحلیل و ارزیابی روند افزایش نقش هویت‌های دینی و قومی در فرآیندهای سیاسی ..	۱۷۴
فصل چهارم روندهای راهبردی جهانی	۱۷۹
مقدمه	۱۸۱

۱۸۸	..... جمعیت
۱۸۹	..... جنسیت
۱۸۹	..... شهرنشینی
۱۹۱	..... منابع
۱۹۱	..... محیط زیست
۱۹۳	..... بهداشت
۱۹۴	..... حمل و نقل
۱۹۶	..... اطلاعات
۱۹۷	..... آموزش
۱۹۷	..... خودکارسازی و کار
۱۹۸	..... فساد و پول
۲۰۰	..... هویت و نقش دولت
۲۰۱	..... ظرفیت‌ها و مخارج دفاعی
۲۰۲	..... آمریکای شمالی
۲۰۳	..... آمریکای لاتین و حوزه‌ی دریای کارائیب
۲۰۳	..... اروپا
۲۰۴	..... خاورمیانه و آفریقای شمالی
۲۰۴	..... آفریقا
۲۰۵	..... آسیای مرکزی
۲۰۶	..... جنوب و شرق آسیا و اقیانوسیه
۲۰۶	..... مناطق قطبی
۲۰۷	..... فضا
۲۰۷	..... تجویزهای امنیتی و دفاعی کلیدی
۲۱۳	..... فصل پنجم روندهای جهانی تا ۲۰۳۵، قدرت بین‌الملل و ژئوپلتیک

۲۱۵.....	مقدمه
۲۱۷.....	روندها تا ۲۰۳۵
۲۱۸.....	روند اول: جمعیت جهانی در حال پیر شدن
۲۱۹.....	روند دوم: جهانی سازی آسیب پذیر در جهان چندقطبی
۲۲۰.....	روند سوم: انقلاب فناوریانه و صنعتی
۲۲۴.....	روند پنجم: تغییر قدرت در سیستم بین المللی
۲۲۶.....	روند ششم: ناحیه های جدید برای رقابت ذول
۲۲۸.....	روند هفتم: سیاست عصر اطلاعات
۲۲۸.....	روند هشتم: مخاطرات اکولوژیک
۲۲۹.....	قدرت بین المللی تا ۲۰۳۵
۲۳۰.....	سناریوها تا ۲۰۳۵
۲۳۰.....	سناریو ۱: مردان بیمار اروپا: اروپای بی ثبات در جهان باثبات
۲۳۱.....	سناریو ۲: جنگ های سرد: اروپای باثبات در جهان باثبات
۲۳۲.....	سناریو ۳: بنیادهای نامرئی: اروپای بیثبات در جهان بی ثبات
۲۳۳.....	سناریو ۴: اروپا به عنوان یک قدرت جهانی: اروپای باثبات در جهان بی ثبات
۲۳۴.....	چالش ها و انتخاب های خطی مشی
۲۳۴.....	۱. مدیریت تنش های مرتبط با ناتو
۲۳۴.....	۲. بهبود نهادهای دفاعی و امنیتی اروپا
۲۳۵.....	۳. افزایش امنیت سایبری
۲۳۵.....	۴. کاربست پایداری به عنوان منبع قدرت نرم
۲۳۶.....	۵. دستیابی به تعادل مالی در محیطی با نیروی کار در حال پیر شدن
۲۳۷.....	۶. کنترل قدرت هوش مصنوعی
۲۳۸.....	۷. مبارزه با کمبود آب و غذا در آفریقا و خاورمیانه
۲۳۸.....	۸. بهره برداری از فرصت های اکتشافات فضایی

۱۰ نگاه آینده پژوهانه به روندها در سیاست بین الملل

۹. ایجاد کروی دورهای تجاری برای ساخت اروپایی پیشرو ۲۳۹

۱۰. تطبیق پذیری با تهدیدهای جدید تروریستی ۲۴۰

www.Ketab.ir